

Startup-säätiö kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2025.

Startup-säätiön tarkoitus on luoda edellytyksiä yrittäjyydelle ja yritystoiminnan synnylle. Tavoitteena on, että vuoteen 2050 mennessä Suomessa olisi 100 kasvuyritystä, jotka ovat kasvaneet yli 100 miljoonan euron liikevaihtoon alle 10 vuodessa. Säätiö on identifioinut pullonkauloja tavoitteeseen pääsemiseksi ja priorisoinut niistä kahdeksan tärkeintä. Tärkeimpien pullonkaulojen joukossa on mm. tutkimuslähtöisten yritysten määrä ja ekosysteemilähtöisten yrittäjien määrä. Tarkastelemme esitystä vahvasti tästä näkökulmasta.

Keskeiset viestit

- Pelkkä T&K rahoitus ei riitä, myös ympäröivää kasvuyritys ekosysteemiä täytyy tukea
- R2B rahoituksen lisäksi tarvitaan muita instrumentteja
- Yliopistot tarvitsevat tukea tutkimuksen kaupallistamisen lisäämiseksi

Uniikit ekosysteemit globaaliksi kilpailueduksi

Ekosysteemien rakentaminen, sekä yhteinen tuotekehitys ja kyvykkyyksien rakentaminen on ollut monen suomalaisen menestystarinan taustalla, esim. Nokia, Suomen peliala, ja Slush. Nämä ekosysteemit eroavat akateemisessa kirjallisuudessa esitellyistä ekosysteemeistä olennaisesti siinä, että ne ovat tyypillisesti syntyneet ihmisryhmien, ei yksittäisten tuotteiden ympärille. Tämä on pohjoismainen erityispiirre, jota tulisi paremmin valjastaa kilpailueduksi kansainvälisessä kilpailussa Business Finlandin tukemana.

Tämäntyyppisten ekosysteemien rakentaminen vaatii yksilöitä, jotka ovat valmiita fasilitoimaan yhteistyötä ja järjestämään konkreettisia tilaisuuksia ja projekteja, joiden ympärille oppiminen ja organisaatioiden yhteinen tekeminen kietoutuu. Aloitteet kuten Mobile Mondays, Suomen IGDA-järjestön järjestämät tapaamiset 90-luvulta asti, sekä entrepreneurship society-järjestöjen toiminta, jolla on ollut keskeinen rooli startup ekosysteemin rakentamisessa ja kasvattamisessa ovat olleet avainasemassa kansainvälisen kilpailuedun luomisessa.

Business Finlandin rooli näiden toimijoiden tunnistamisessa ja tukemisessa on avainasemassa, kun Suomessa rakennetaan uusia menestystarinoita. Tällä hetkellä Business Finlandin rahoitusvalikoimasta ei löydy instrumenttia josta voisi allokoida tukea tämäntyyppiseen ekosysteemin rakentamiseen. Parhaimmillaan ekosysteemitointa luo kerranaishyötyjä muulle BF:n jakamalle rahoitukselle.

Tutkimuksesta kaupallisiin ratkaisuihin

Pitkän aikavälin talouskasvu edellyttää tuottavuutta parantavia investointeja. Valtion TKI-tuki kannattaa ohjata ensisijaisesti perustutkimukseen olettaen, että yhteiskunnassa on toimivat mekanismit tutkimuspohjaisten innovaatioiden tuomiseksi yhteiskuntaan. Näiden mekanismien kehittäminen ja vahvistaminen ovat avainasemassa Suomen tuottavuuden parantamisessa.

Yrityssektorin aineettomien investointien määrä lähti laskuun vuonna 2009 Nokian romahduksen jälkeen. Samalla myös akateeminen tutkimus ja yritysten TKI- ja innovaatiostrategiat ja käytänteet ovat muuttuneet. Tämä on muuttanut varsinkin yliopistojen ja yritysten yhteistutkimusprojekteja merkittävästi. Aalto-yliopisto on esimerkiksi selvittänyt Co-Innovation rahoituksen puitteissa tehtyjen keksintöjen kohtaloa. Suurimmassa osassa tapauksia yrityksillä ei ole resursseja, eikä prosesseja integroida innovaatioita olemassa oleviin tuotteisiin eikä varsinkaan uuden tarjonnan rakentamiseen keksinnön ympärille. Kokemuksemme mukaan niin suomalaiset kuin kansainvälisetkin suuryritykset suosivat tänä päivänä pääomasijoittamista ja yritysostoja lisensoinnin sijaan. Tästä syystä myös Co-Innovation projektien puitteissa tehdyt keksinnöt olisi tehokkainta kaupallistaa ensisijaisesti niiden ympärille luotujen startup-yritysten kautta.

Jotta tutkimusrahoitusta saadaan kansantalouden kannalta vivutettua mahdollisimman paljon, meidän on oleellista kehittää, rakentaa ja rahoittaa tutkimuksen kaupallistamista niin yritysten, yliopistojen, kuin yhteistutkimuksen kontekstissa. Tämä edellyttää liiketoimintaa edistävien rahoitusinstrumenttien luomisen tutkimusrahan tueksi ja jatkeeksi.

Resursseja startup ekosysteemin elvyttämiseen

Suomalaisen startup-kentän kultavuosi oli 2015 ja sen jälkeen uusien yritysten määrä on kääntynyt laskuun ja vuonna 2020 perustettiin jo vähemmän uusia startupeja kuin 2012. Tämä on huolestuttavaa erityisesti tuottavuuden ja työllisyyden perspektiivistä. Tästä syystä mielestämme Business Finlandin startup-rahoitusta tulee lisätä ja kehittää. Tempo-rahoituksen ja NIY/Deep Tech Accelerator

-rahoituksen väliin osuva rahoitus voisi rohkaista tiimejä irrottautumaan päivätöistä jo ennen venture capital rahoituksen nostamista.

On hyvä myös huomioida opiskelijavetoisen startup-ekosysteemin rakenteellinen muutos. Samoihin aikoihin, kun uusien startup-yritysten määrä saavutti huippunsa, moni opiskelijavetoisista projekteista alkoi vakiinnuttamaan niin asemaansa kuin toimintaansa. Uudet projektit ja uuden rakentaminen on ollut tärkeä ponnahduslauta monelle nuorelle kasvuyrityksen perustajalle. Uuden rakentamisen kokemus ei enää ole itsestäänselvyys eikä toteudu esimerkiksi Slushin startup-vastaavan roolissa. Tällä hetkellä entrepreneurship society:n toiminta on tärkeässä roolissa niin pääkaupunkiseudulla kuin sen ulkopuolella tämäntyyppisten mahdollisuuksien tarjoamiselle. Olennaista olisi, että Business Finland voisi olla mukana tukemassa uusien projektien ja toimintatapojen kehittämistä ja kasvamista Slushin tapaisiksi menestystarinoiksi.

Tehostettu tutkimuksen kaupallistaminen vivuttamaan Suomen taloutta

Suomen talous on pysynyt samalla tasolla viimeiset 15 vuotta. Nyt enemmän kuin koskaan, Suomella sekä laajemmin Euroopallakin on kiire korjata tuottavuusongelmat. Tähän ei auta enää muualta maailmalta toimintatapojen kopioiminen, vaan meidän tulee kehittää omat mallit ja systeemit omien vahvuksiemme pohjalta. Näiden vahvuuksien kärki Euroopassa ja ennen kaikkea Suomessa ovat vahva koulutusjärjestelmämme ja siitä kumpuava tieteen arvostus, hyvinvointivaltiomallimme sekä laadukas tutkimus.

Yliopistoilla onkin Suomessa kolme keskeistä tehtävää: koulutus, tutkimus ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Tällä hetkellä rahoitusta ohjataan kahteen ensimmäiseen tehtävään, mutta kolmas tehtävä jää yliopistorahoituksen ulkopuolelle. Nyt on korkea aika kehittää ja vauhdittaa yliopistojen kaupallistamisfunktoita kansallisella tasolla. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä ei ole tähän mandaattia nykylainsäädännössä, joten Business Finlandilla on oiva tilaisuus ottaa johtajuus kaupallistamisinfra rakentamisessa ja kehittämisessä. Tässä ruotsin systemaattinen työ Innovationskontor-järjestelmän luomisessa voisi toimia inspiraationlähteenä, mutta järjestelmä olisi olennaista kehittää yhdessä opiskelijavetoisen startupekosysteemin ja teollisuuden kanssa synergiaetujen saavuttamiseksi. Tämä on erityisen tärkeää yliopisto-spinoutien ja deep tech startupien määrän nostamisen kannalta. Kulttuurin muuttaminen kaupallistamismyönteisemmäksi edellyttää jalkatyötä ja konkreettisten tapahtumien rakentamista yliopistojen sisällä ja kansallisella tasolla.

Tällä hetkellä yliopistotutkimuksen kaupallistamisen edistämiseen kanavoitavat valtiontuet ovat sekä määrältään että kohdennukseltaan hyvin rajattuja suhteessa tutkimuslähtöisten innovaatioiden potentiaaliin. Nämä yksinään eivät kata kaupallistamisprosessin kriittisimpiä vaiheita, eivätkä riitä suomalaisen huippututkimuksen potentiaalin hyödyntämiseksi. Meidän on laajennettava tukijärjestelmää kattamaan kaupallistamisprosessin pullonkauloja erityisesti prosessin alkuvaiheessa, jotta esimerkiksi R2B rahoitusta kannattaa kasvattaa. Kestoltaan lyhyemmät, ja määrältään rajatummalla rahoitusinstrumentit voisivat nopeuttaa ja lisätä kaupallistamisprojektien määrää maanlaajuisesti.

Erityisesti viimeaikaisessa poliittisessa keskustelussa osaavan työvoiman houkuttelemisen Suomeen on ollut tapetilla. Suomen kilpailukykyä nostaisi maailman osajakilpailussa se, että voisimme rakentaa tänne parhaan mahdollisen toimintaympäristön, jossa luoda uusia vaikeasti kopioitavia innovatiivisia yrityksiä jotka syntyvät tieteellisestä tutkimuksesta. Nämä yritykset puolestaan houkuttelisivat huippuosaaajat luoksensa. Esimerkiksi tällä hetkellä kvanttialan huippuosaaajien tulee vakavasti harkita IQM:lle työskentelyä, mikäli haluaa olla kategoriajohtajayrityksen palkkalistoilla.

Suomessa on todella hyvät puitteet synnyttää lisää IQM:n tapaisia maailmanluokan yrityksiä. Harva eurooppalainen itse asiassa tietää, että Eurooppa johtaa jopa Yhdysvaltoja ja Kiinaa tieteen tuottamisen volyymissä (35% maailman tiede- ja teknologia-artikkeleista), mutta kykymme muuttaa tiede innovaatioiksi jää jälkeen globaaleista vertailukohdista (esim. 95% eurooppalaisista patenteista jää hyödyntämättä). Tämä ei johdu tutkimuksen laadusta, vaan kyvystämme siirtää tutkimusta innovaatioiksi. Suomella on tässä merkittävä yhteiskunnallinen etu: Eurobarometrin mukaan suomalaiset suhtautuvat tieteeseen ja teknologiaan positiivisimmin lukuisilla mittareilla EU27 joukossa. Suomessa on siis vahva demokraattinen mandaatti luoda maailman paras tutkimuksen kaupallistamisen järjestelmä. Suomalainen hyvinvointimalli, jossa korostetaan luottamusta ja yhteistyötä tarjoaa erinomaisen pohjan tämän potentiaalin hyödyntämiseksi.

Startup-säätiö sr

Josefiina Kotilainen
Toimitusjohtaja